

Milyen hatással van a csapadék mennyisége a makktermésre?

L I P P O C Z Y B É L A okl. erdőmérnök

Félszázadnál hosszabb erdészeti működésem alatt jó néhány makktermést megértem, de még az erdő életében is számottevő évek sora alatt teljese, bővet nagyon keveset. Bár a tölgyfélék és a bükkállományok elég gyakran virágznak, mégis évtizedek múlnak el, hogy olyan tölgymakktermés jelentkezzék, mint pl. az 1926. évi volt. Kisebb, szórványos makktermés pedig a mi viszonyaink között — a makkról kelt természetes felújítást illetően — jelentőséggel alig bír, mert egyrészt a lehulló makkot a vad feleszi, másrészt, hogy ezt megelőzzük, még az év őszén begyűjtjük és mesterségesen hasznosítjuk. Legalább jó közepes makktermés szükséges, hogy szak-szerű eljárások feltételezése mellett abból természetes újjal maradjon.

Akik a Kárpátokban vagy nyilvánvain szolgáltunk, jól tudjuk, hogy a bükknek természetes felújulását a gyakori makktermések olyar. előnyösen befolyásolják, hogy annak kivitelezése nehézségbe egyáltalán nem ütközött. Ezt a jelenséget a mi viszonyainkat erősen meghaladó csapadék mennyiségével magyaráztuk.

Miután a magyar erdőgazdaság a hegységi állományok zömét természetes úton, magról óhajtja felújítani és a makkból származó tölgy- és bükkállományokat nemcsak a jelenlegi területükkel fenntartani, hanem azt tovább is fejleszteni, talán nem lesz érdektelen, ha a tölgyfélék, valamint a bükk teljes és bő makktermésű éveiben lehulló csapadék mennyiségéről, illetve havonkénti eloszlásáról összegyűjtött adataimat nyilvánosságra hozom. (Lásd a kimutatást.) Hasznos volna, hogyha hasonló megfigyeléseket, tapasztalatokat hozzájárulva az itt közöltekhez, mások is közzétennének.

A kimutatott csapadékmennyiséget a minderkori szolgálati helyemről vettem. Sajnos, a két háború közötti adataim nagyrészt elkallódtak és eddig pótolni nem tudtam. Az összegyűjtött adatok azt példázzák, hogy teljes, vagy bő makktermés esetén a tavaszi tölgy és bükk virágzást követő nyári — június, július, augusztus — hóna-

A lehullott csapadék évi mennyisége és havonkénti megoszlása a makk-termő évben

Hónap	F a n e m									
	Kocsánytalan tölgy					Cser		Bükk		
	M a k k t e r m ő é v									
	1926.	1955.	1955.	1955.	1955.	1951.	1918.	Megelőző év		1958.
	Csapadékmérő állomás megnevezése									
	Mosolyás telep	Drégely palánk	Nagy-maros	Ke-mence	Diós-jenő	Sirok	Lilla-füred	Bükk fennsík		
M a k k t e r m é s m é r v e										
Teljes	B ő				Teljes	B ő				
A lehullott csapadék mennyisége milliméterben										
I.	33	61	55	49	64	11	26	25	29	42
II.	19	79	57	62	87	70	—	55	107	32
III.	24	40	24	38	41	89	13	19	13	58
IV.	52	59	58	70	68	62	48	49	66	112
V.	78	33	26	29	24	109	23	79	123	52
VI.	241	62	34	76	49	104	93	97	80	306
VII.	72	84	89	66	69	91	47	92	76	37
VIII.	38	172	166	159	148	161	124*	36	66	38
IX.	7	78	64	64	71	99	79	5	59	44
X.	115	114	160	151	147	—	114	83	34	
XI.	21	28	25	24	49	18	93	58	51	
XII.	29	87	75	67	87	40	47	31	70	
Összesen	729	897	833	855	904	854	707	629	774	

* Háborús adat.

pok egyikén kimagasló csapadékmennyiség jelentkezik. Ezt a megfigyelést azonban célszerű volna a tavaszi időjárási viszonyokkal kiegészíteni, mivel a virágzás-beporzás, megtermékenyítés akkor történik és a nyári kedvező időjárás csak biztosítja azt, amit a tavasz elvégzett. Lehetséges, hogy a hozzászólásokkal kapcsolatban erre is felvilágosítást nyerünk.

Azt is tapasztaltam, hogy azok az adatok a legértékesebbek, amelyek a makktermő erdőkben felállított csapadékmérő állomásokról származnak, mint pl. Bükkfensík. Ezt azzal is bizonyíthatom, hogy az 1955. évben Diósjenőn 904 mm csapadékot mértek, ugyanakkor Nógrádverőcén 745 mm-t, vagyis 159 mm-rel kevesebbet, jól-lehet Nógrádverőce Diósjenőtől légvonalban 10 km-nyire fekszik. Az is igaz, hogy a nógrádverőcei erdészet kerületében, börszónyi viszonylatban a leggyengébb tölgy-makktermést konstatáltuk, ezért az a táblázatban nem is szerepel.

Bár a makkhullás utáni csapadékelosztás a makk-termésre már befolyással nem bír, mégis a teljesség szempontjából — amennyiben rendelkezésre állt, — feltüntettem. Annak szemléltetésére, hogy az előző évi csapadékmennyiség havonkénti eloszlása a makktermő években lehullott csapadékhoz miképpen viszonylik, a nyugat-bükki erdőgazdaság kerületébe eső Bükkfensík csapadékmérő állomásának 1956. és 1957. évi adatait is a kimutatásba foglaltam. Ebből kiviláglík, hogy a makktermő év havi csapadékeloszlása a rem makktermő évektől — különösen a nyári hónapokban — erősen eltérő.

Az előadottak alapján felteszem a kérdést, hogy makktermő erdőkben, amelyek patakok mellett fekszenek, vagy vízzel eláraszthatók, nem volna-e lehetséges bővirágzás utáni nyáron — a feltüntetett adatok szerint — az öntözési technika mai fejlettségét felhasználva, makktermésekkel kísérletezni? Mert a makktermő erdeinknek tulajdonképpen úgy volna igazi jelentőségük, ha olyan években is teremnének, midőn általában makktermés nincsen.

Az állománynevelés néhány problémája

TÓTH IMRE erdőmérnök, Dunaártéri Erdőgazdaság

Sokoldalú és hosszú ideig tartó kísérletek nélkül csak megalapozatlan feltevésnek mondható a gyéritési módszerekről bármit is írni. Egy-két gondolat és tanulság mégis levonható üzemterveink fafajstatisztikai adatainak vizsgálatából. Gazdaságunk áltéri erdeinek fakészletét és növedékét mutató rajzbrák tanulságai a következők:

1. A kocványostölgy és a keskenylevelű kőris folyónövedékgörbéiből világosan kitűnik, hogy a gyéritések általában csak a 30—40 év között kezdődnek és hiányzanak a 20—30 év között. A folyónövedékek átlaga ezért a 30—40 év között visszaesik, majd a gyéritéseket meghálálva, 50 éves korban ismét eléri a kor- és termőhelyszabta mértéket. A fakészletben a 30-tól 45 éves korban beálló csökkenés ugyancsak azt mutatja, hogy a törzskiválasztó gyéritések első, legfontosabb szakasza elmaradt.

2. A tölgy és kőris fakészletvonalán a 20—30 éves, valamint az idősebbkori szakasznak egybevetéséből az tűnik ki, hogy a 45 évtől meglehetősen kiegyensúlyozott gyéritésekkel megtörténik a készletgondozás megközelítően 70% átlagsűrűséget alakítva ki.

3. A nyárasok füzesek, gyéritésében már nem látszik a törzskiválasztó gyéritések megkésése, mert a 10 éves korszakra bontott adatgyűjtés gyorsabb növekedésük miatt már a kiegyenlítődest is tartalmazza. A fakészletvonalat a Magyar-féle nyárfatermelési táblák fakészletrajzaival összehasonlítva az látható, hogy a készlet a 15. év táján 1—2 termőhelyi osztályt visszaesik, a gyéritések itt kezdődnek. A gyorsan-növő lágyfák tág növésterének biztosítását célzó törekvő helytelen késői kivitele mutatkozik meg a már nagy fatömeget adó 25—30 éves korban. A „növedékköszítő“ gyéritések növedék csökkentő, növedék kihasználó, sőt túlhasználó gyéritésekké válnak.

Mi lehet az oka a két alapvető hibának, a tisztítások utáni első gyéritések megkésésének és a vágásérettséghez közel álló lágyerdők túlzott gyéritésének?

Az elsőt tisztán bérezési- és munkaerőproblémának tekinthetjük. Az elmaradt tisztítások felszámolását lehetővé tette az OEF a maga idejében kiemeltnek számított időbér engedélyezésével és a könnyen teljesíthető tisztítási normák bevezetésé-